

EMEREME NSINOKWU N'ASUSU IGBO: NTULE OKWE AGBAALA

Si N'Aka

Edith U. Nwobu & Chisom L. Obigwe

Ngalaba Amumamu Igbo, Afrika & Nzikoritaazi

Mahadum Nnamdi Azikiwe, Oka

eu.nwobu@unizik.edu.ng / obigwechisom8@gmail.com

Umjedemede

E wezuga asusu mmadu na ibe ya agaghị enwe mmekorita n'udi o bula. Mmadu na ibe ya ga-anọ mmadu mmadu, na-esi mmuo mmuo. O bu asusu ka ihe niile mmadu na-eme ji adi ire. Ihe nke a putara bu na echiche niile mmadu na-eche na omume niile mmadu na-eme bu nke dabeere kpomkwem n'ebe asusu di. Ya mere, iji mee ka mkparitauka mmadu abuo ma o bu karja buru nke nwere isi, o bu asusu ka ha ji mere akaranga ma o bu ngwaoru maka nke a. Otutu oge mmadu na ibe ya na-akparita uka n'onwe ha, ufudu na-ada ada okwu ma o bu na-agho onwe ha aghughu n'ihu amaghị usoro ha ga-esi banye n'ububo ahụ ma o bu na ha amaghị oge ha ga-eji tunye utu nke ha. O bu ihe di etu a kpaliri mmuo nchocha a. Okwe Agbaala ka e ji mere ngwaoru. Iji mee nchocha a nke oma, a chikotara ejije Okwe Agbaala ma were usoro nziputa atutu emereme okwu na usoro nseke emereme nsinokwu wee nyochaa ya. E sitere n'okwu Chinyere bu isi agwa ejije ahụ choputa na o bu onye anaghị akpo ihe mkpa na onye achoghị ime ihe e zitere ya na mahadum nke mere ka agwa ya buru naanị igba akwuna ka o ziputara. N'otu aka ahụ ka a choputara usoro ato nke mebere atutu emereme nsinokwu na usoro ise mebere nseke ububo kemkparitauka ndi gunyere; nghota sere elu, agwa njirime, nghota nsinekwumekwu na onye kwuo, ibe ya ekwue, ajesensi pee, usoro ntinye, usoro mmejo na mmezi, na ngabiga n'okwu n'otu n'otu. A gbasoro ukwu n'atutu emereme nsinokwu (speech act) nke Austin 1962 ruo oru. Nchoputa gosiri na e nwere udi ngalaba ato mejuputara atutu emereme okwu bu nke o ji wee sekee mkparitauka di n'akwukwo ejije Okwe Agbaala n'ihu iri abuo na abuo ebe o no wee choputa na ihe Chinyere na-achọ ka Dkt. Emezina mee site n'okwu o gwara ya bu ka ya na ya nwee mmeke edina iji nweta ajuju ule.

Ndubanye

O kwesiri ka e mee ka ohaneeze mata na e nwere uzọ amumamu asusu nke ogbara oheru a kporo sayensi asusu ma o bu lingwistiks. O bukwu n'ime ya ka e nwetara amumamu lingwistiks mkparitauka nke so n'otu alaka ya. Ka o sina di, lingwistiks mkparitauka bu otu alaka sayensi asusu nke oru ya putara ihe bu ihu ma kwaputa onodu na nghota di n'ahirjokwu ma o bu mkparita uka di n'etiti mmadu na ibe ya. Ya bu iji wee maa atu; mgbe onye ukochukwu gwara nwata nwaanyi ka o bia na be ya ma o kuchaa elekere iri nke abali, echiche mmadu ga-awaghari n'ebe di iche iche mgbe o nuru nke a mana onye na-amu maka lingwistiks mkparitauka ga-achọ ima ihe bu onodu a no wee meputa ahirjokwu ahụ. O ga-achọ ima ma o bu naanị nwata nwaanyi ahụ bu naanị onye maara be onye ukochukwu ahụ ka o bu naanị ya ga-enwe ikike iga n'ulo ahụ oge ahụ e meputara ahirjokwu ahụ dgz. N'ihu ya, nghota na-adi n'okwu ufodu na-abu nghota sere elu. O bu nke a mere ndi nchocha ji gbaa mbo itucha *Okwe Agbaala* n'usoro nseke emereme nsinokwu.

Ederede a gbadokariji ukwu n'ichoputa mmebere usoro nseke ububo ke emereme nsinokwu di ka o si puta ihe n'akwukwo ejije *Okwe Agbaala* iji mee ka o dowanye ndi oguu anya. Ndi nchocha ji ederede ejije *Okwe Agbaala* wee ziputa ufodu agwa asusu kpara n'udi emereme okwu di n'ime ejije ahụ iji zipu ozi e ji maka ya wee dee ya.

Otutu nsogbu na nhimaahu bu nke a na-enweta na mkparitauka di n'etiti mmadu na ibe ya. Oge ufodu, o na-abu n'ihu aghotaghị mkpuruokwu e ji mee ahirjokwu ahụ nke na-ebute e kwuo ihe ozọ, a ghota ihe ozọ. Ozọ bu amaghị usoro mkparitauka nke oma nke na-eme ka mmadu na-ada ada okwu mgbe o bula ya na ibe ya na-akparita uka. O bu nsogbu di etu a mere nwa nchocha ji choo ka o were usoro ga-aka mma ma tunyeka utu na mmuta site na nseke ububo ke mkparitauka wee lebaa anya na ngwaoru ya bu *Okwe Agbaala* iji wepu usoro ndi mebere nseke mkparitauka maka ndi na-ada ada okwu na

mkparịtaụka n'ihu amaghị usoro ndị ahụ. Ihe kpaliri emem nchọcha bụime ka ọhaneze mata usoro nziputa atụtụ emereme nsinokwu n'ejije *Okwe Agbaala*.

Ntulegharị Agumagu

N'ebe a ka a tūlegharị agumagu ụfọdụ metụtara isiokwu a iji wuọ ọguu ụkwu n'ala gbasaara ihe a na-edede.

Mkparịtaụka

Ọtụtụ ndị ọkachamara enyela nkowa gbasara mkparịtaụka. Jindal (2010:160) n'ikowa mkparịtaụka si na ọ bụ usoro ma ọ bụ ogo nke ka ahiriokwu. Ọ kowara na ọ na-ewebata usoro sayensị asusụ ndị ọzọ dị ka ụda, lezizi na usoro okwu nke na-ejikọ aka wee mee mkparịtaụka. Ọ gara n'ihu kowaa na mkparịtaụka bụ mgbatị a gbatiri asusụ nke mputara ha na-agakọ ọnu buru otu ihe site na nghota nke utoasusụ ahụ nwere.

Ima atụ:

A: I ga-agba mbọ bịa ulouka echi

B: Eee, aga m abia

CH: E nwere abubuoru izugbe

N'ebe a, ụsa onye B nyere maka ihe e kwuru na mbu gbaotara onu wee nye otu meputara. Nke a putara na ọ gara n'ihu zaa ihe a juru ya; mana onye nke CH n'akuku nke ya na ajuju ahụ agakoghị onu na nghota n'ihu na ọ dighi ihe gbasara abubuoru na ihe a juru na-agbanyeghikwa na ọ buru na e nyochasia okwu ahụ ike, a ga-ahụ na ike kwe, ụsa ahụ azaa ajuju ahụ a juru.

N'akuku Brown na Yule (1983) na Cook (1989), ha hutara mkparịtaụka di ka asusụ no n'oru. Cook (1989:6-7) kwadoro nke a site na nkowa ha na mkparịtaụka bu asusụ no n'oru ma ọ bu asusụ e ji eziputa ihe e chere nwere ike ma ọ bu enweghi ike idaba n'ahiriokwu ọ batara na ya. N'ihu ya ọ na-ekwu na iwu abughi na mkparịtaụka ga-adabariri n'usoro mgbaso iwu ma ọ bu usoro utoasusụ nke asusụ ahụ; kama ihe bu isi sekpu nti bu na ndi ngere ghotara ma mara ihe mkparịtaụka ahụ chorọ ka e mee.

Nseke Ububo

Okwu a bu nseke ububo bu Zellig Harris ji ya ruo oru n'ederede ya ọ kporo "Nseke Ububo" n'afọ 1952. Di ka o kwuru, ọ bu usoro e si eseke okwu nwere njikoro site n'ederede na iziputa lingwistiks nkowa karia ka ahiriokwu mebere ya si di, (Harris 1952).

Charles (2013:246) n'aka nke ya si na nseke ububo bu nke e nwere ike ikpo amumamu ububo (*discourse studies*). Ọ bu usoro e si eseke otutu ekwurekwu, ederede na asusụ emereme di iche iche. Nseke ububo bu nseke asusụ di n'oru n'ihu na ọ na-ekwu maka mmekorita di n'etiti asusụ na onodu e ji tinye ya n'oru. N'ihu nke a, ka Malmkjar (2002:115) jiri kwue si na:

“Okpurukpu ihe di na nseke ububo bu nkwea na asusụ bu ihe mmeputa na onye mmeputa nke nkwenye ohanze ọ na-arụ ọrụ na ya. N'iga n'ihu, ozi ọ bula nke e mere ka ọ nochite anya ihe bu nke ga-enwe mmetuta n'ihe ahụ ọ nnochitere. N'ihu ya, nhoro ọ bula e mere nwere oke n'ihe ọ bula ọ nochitere ma buru nke a ga-emebe ma haziakwa nke oma.”

Ọzọ, Jindal (2010:160) kwuru na mgbe ọ bula anyi malitere imu maka nghota, ọ na-abu n'uzo abuo, lingwistiks nke na-amu maka nghota gbara elu na lingwistiks nke na-amu maka nghota di n'ime ahiriokwu. N'ihu ya, iseke asusụ ọ bula, ebe nledo anya anyi na-abukari na lingwistiks nke na-amu maka nghota di n'ime ahiriokwu.

Nseke ububọ nwere alaka dị iche iche nke ọ na - agbado ukwu na ya wee na eweputa ụsà ya dị ka Jindal (2010:249) siri deputa ha gunyere: nseke ke mkparịtaụka, nseke kekiriṅikal, nseke keasusụ nka, nseke kejinu na kirikikal jinụ dgz. Na-agbanyeghi na usoro ndi a niile na-ekwu ma ọ bu na-achoputa ihe di iche, ha na-ahuta asusụ di ka ngwaorụ mkparịtaụka nke ọhaneze ma na-achokwa ichoputa mmebere mkparịtaụka ahu.

Mmetuta di n'etiti Lingwistiks Mkparịtaụka na Nseke Ububọ

Ọ di mma ime ka a mata na lingwistiks nghotaokwu na lingwistiks mkparịtaụka no ka ihe adighi ekewa ekewa n'ihu na ha abuo na-amucha ma na-ahu maka nghota. Umeodinka (2020:13) mere ka o doo anya na nghotaokwu na-ahu maka nghota ndi ahu di n'okwu site n'onodu mmebeokwu ruo ka e ji ya wee meputa ahirikwu; mana lingwistiks mkparịtaụka na-ahu maka nghota ndi ahu zoro ezo di n'ahirikwu nke na-aputa ihe site n'onodu a no mgbe a na-emeputa ahirikwu ahu. Di ka e mere ka a mata site n'ihe Harris (1952) kwuru gbasara nseke ububọ, ọ bu usoro e si eseke okwu nwere njiko, ederede nakwa ziputa lingwistiks nkwa karija ka ahirikwu mebere ya si di. A ga-asị na ya na lingwistiks mkparịtaụka nwere mmetuta n'ihu na ọ na-achoputakwa nghota nke ya karija ka okwu mebere ahirikwu si di. Ozo bu na ihe nseke ububọ na-ahu maka ya bu ahirikwu nwere nghota nke gakoro n'ezigbo usoro wee buru mkparịtaụka. N'otu aka ahu ka lingwistiks mkparịtaụka si ahu maka ahirikwu nke gara n'ezigbo usoro, nwee nghota ma buru mkparịtaụka.

Atutu Nchocha

Atutu e ji ruo oru na nchocha a bu atutu emereme nsinokwu (*speech act*) nke Austin (1975). E kwenyere na ọ bu nwoke, onye guru akwukwo n'Ouford a na-akpo J. L Austin weputara atutu a n'afọ (1962) ebe Couthard (1985), Mey (2001) na Yoshitake (2004) na-akwado ya. N'otu aka ahu ka Saeed (2003) si aru uka na atutu a bu nke dibara ire n'afọ 1995, oge ọ ka bu nwata akwukwo Austin. N'agbanyeghi nkwenye di iche iche e nwere gbasara oge e weputara atutu a, ndi okammuta niile kwekorita n'isiokwu e nyere ya nke bu uzọ di iche iche e si eji okwu eme ihe. Atutu a gbadoro ukwu na nghota di n'okwu ekwuru ekwu imata ka e si e ji otu asusụ akparita uka. Emereme nsinokwu gbadoro ukwu na nghota di n'okwu ekwuru ekwu na n'oru ọ ruputara n'ihe gbasara mmekorita. Ya bu, ọ na-amu ka e si e ji otu asusụ akparita uka nke abughi naani imata mkpopta okwu na iwu di n'asusụ ahu.

Ntuleghari Edemede Nchoputa

Horvath (2012) emeela nchocha n'isiokwu ọ kporo "*Critical Discourse Analysis of Obama's political Discourse*". N'ebe ahu ka odee bu n'obi ichoputa ihe ndi ahu di omimi nke mejuputara ederede nnabata n'oru nke Obama nke mba Amerika. N'ebe ahu ka o no wee choputa ihe nkeji edemede nke ọ bula na-ekwu maka ya di ka, nkeji nke mbu ruo na nke abuo na-ekwu maka ekele ọ na-ekele onye chiburu mba ahu, nkeji nke ato ruo nke asaa na-ekwu maka nsogbu a na-enwe n'akunuba nke mba ahu dgz. Ka ọ dina, odee ji usoro nseke ububọ ke kirikikal wee sekee okwu nnabata nke Obama ma nwanchocha ji usoro nseke ke mkparịtaụka.

Asadu (2013) dere ihe n'isiokwu ọ kporo "*Speech Act Analysis: Hosni Mubarak's speech in pre-crisis and in-crisis Egypt*." N'ederede ahu, odee bu n'obi igba ihe niile butere ogbaghara dara na mba Egypt n'afọ 2011 n'anwu site n'okwu idu n'iyi oru nke Mubarak n'afọ 1981 rue ka nsogbu ahu dara n'afọ 2011. Na nchoputa ya, o mere ka a mata na ọ bu emezughi nkwa o kwere di ka onyeisi ala Egypt mere e jiri nwee ngaghari iwe ahu n'afọ 2011. Ozokwa di ka ibe ya bu na ndi Egypt chorọ ka e megharia akwukwo iwu nke mba ha na-ekwu na ibu onyeisi ala ga-abu ihe nketa ka ọ buruzia ihe a ga na-azo azo nke onye ọ bula meriri ga-achi naani afọ ano karija ichi afọ iri ato ahu Mubarak chiri. Nchocha a di iche na nke a n'ihu na ọ bughị otu asusụ ka nke ọ bula na-ekwu maka ya.

Nchikota Ntuleghari Agumagu

O nweghi onye ga-asị na e detubeghi ihe ọ bula n'isiokwu ọ bula ọ chorọ ide. N'ihu ya, o kwere ghota na otutu ndi odee emeela nchocha di iche iche n'isiokwu a bu nseke ububọ kama na ha na-emezi ya site n'usoro ya di iche iche ma na-eji okwu nnabata mmadu di iche iche n'akwukwo ejije di iche iche were na-eme nke a. Mana o nwebeghi onye lebara ejije Inno Nwadike bu *Okwe Agbaala* anya n'uzo di etu a. Site na ntuleghari agumagu e mere, a hutara na nchocha a di ezigbo mkpa.

Ntucha Ngwa Nchocha
Nchikota Okwe Agbaala

Okwe Agbaala bu akwukwo ejije Uzoma Inno Nwadike dere n'afọ 1991 ma hazie ya n'agba anọ putara ihe. O bu ndi ulo oru Macmillan Nigeria Publishers nke di na Lagos biputara ya. O bu ejije odee ji ihe na-eme na mahadum dee iji gosi njem mpu ule na-eje ebe atubaghi anya ya. Di ka o si ziputa ya, mpu ule ekponyela aja na gari agumakwukwo n'ala anyi. Mgbe ufodu, ndi mmadu na-etinye aka na ya laa n'udo, mana chi oma anaghi efo kwa ubochi n'ihu na onye chi ojo ka mmiri na-afanye n'eze. Site n'egwuregwu a, a huru etu umu akwukwo ufodu na-achoghi igu akwukwo si ere onwe ha ihu na ha nwetara akwukwo ule tupu oge ya eruo na etu ndi nkuzi ufodu si ere ugwu ha site n'ikwere ka umu nwaanyi rafuo ha, noro n'elu ya, n'ihu na ike di ha n'aka, na-emegide ndi na-enweghi ihe ha mere; mana o nweghi ka mmiri ga-esi zochaa ma ala amaghi. Ihe e mere n'uchichi na-aputa ihe n'ehihe nke mere na ihe mee, ihe ozo esota ya. N'ikpeazu, ugwo diiri njo awuchie.

N'akwukwo ejije a, odee ziputara Chinyere di ka onye igu akwukwo anaghi amasi kama o ji ukwu ya nweta ihe ahụ o choro. N'ihu nke a, enyi ya nwoke bu Dokita Emezina kwadara Ozuruigbo n'ule n'ihu na o huru ya n'ulo enyi ya nwaanyi. Mana agaghi apia nwata ihe nara ya anya mmiri. Ozuruigbo ekwetaghi na ya dara ule digrii ahụ ebe o bu ya na-ene ndi klaasi ha ukwu n'isi n'ebe agumakwukwo di. N'ihu ya, o degaara ndi Sineeti Mahadum ha ka e lebagharja anya n'akwukwo ule ya ma noro n'elu ya koro ha mmegide Dokita Emezina megidere ya. N'ikpeazu, e buuru okwu ahụ gaa n'ulo ikpe. A mara Dokita Emezina ikpe, tuo ya nga ma kwusikwa ya oru, ebe a gwara mahadum ka ha kagbuo risoltu Chinyere ma chukwaa ya n'ulo akwukwo ahụ n'ihu na anaghi ahapu ike nyuru ahuru gaa kee isi okpo. Na nchikota ejije a ka nwanchocha no wee site n'okwu niile Chinyere bu isi agwa ejije ahụ meputara wee choputa na asusu ya bu nke ziputara ya di ka onye anaghi akpo ihe mkpa na onye achoghi ime ihe e zitere ya na mahadum nke mere ka agwa ya buru nke ziputara naani igba akwuna. Nke a putara ihe n'ihu 3, ebe o na-agu egwu si "ama si ukwu bu ego....", na ihu 18, ebe o siri na ya agaghi agunwu akwukwo ule ya nke mere ka o gbaa ashawo na ihu 20 ruo 26, ebe o na-esusu onye nkuzi ya onu na-asi ya na onye na-eri ofe egwsi na-erikwa ofe ogbono.

Usoro Nziputa Atutu Emereme Nsinokwu n'Ejije Okwe Agbaala

Ahirjokwu niile mmadu meputara nwere agwa okwuu choro ka o kpaa. N'ihu ya, mmadu anaghi emeputa okwu ka o buru na o choro ikwu okwu. Agwa ndi ahụ nwere ike buru nke irio aririo, ikele ekele, iti iwu, ijucha onu dgz. Austin (1962) na Searle (1969) bu ndi chikobara atutu a, na-ekwu na okwu mmadu kwuru nwere ike iru oru karja ka mkpuruokwu na ahirjokwu e kwuru di. Nghota di n'okwu nwere ike igafe ogo ndokookwu. Ya mere, mgbe mmadu choro igwa mmadu okwu di ka "wetara m ego ahụ" o buru na onu akpaghi agwa ahụ okwuu choro site n'okwu o kwuru, a na-asi na onu aghotaghi ihe e kwuru ma o bu ihe o nuru n'ihu na agwa okwu ahụ kpara ezughi oke ma o buru na onu aghotaghi ma mezue ihe okwu ahụ choro.

N'ihu nke a ka ndi odee na ndi nchikota atutu a jiri weputa uzo agwa ato asusu na-akpa mgbe o sitere n'onu okwuu puta. Agwa ndi ahụ di ka Udemmadu (2018:57) siri deputa ha bu:

- a) Nghota sere elu (*Locutionary act*)
- b) Agwa njirime (*Illocutionary act*)
- ch) Nghota nsinekumekwu (*Perlocutionary act*)

Nghota Sere Elu (*Locutionary Act*): Nke a bu nghota nke otu asusu nwere nke di ka ndi nwe asusu si were ya. E nwere ike isi na o bu nghota di n'asusu di ka iwu na-achi asusu ahụ siri di. O bu ya bu okwu mbu ahụ okwuu meputara nke onye o bu maara iwu na-achi asusu ahụ ga-anu ma ghota ihe e kwuru osooso. Ima atu: okwu niile di n'ejije *Okwe Agbaala* dabachara ebe a; mana anyi ga-edeputa otu n'ime ihe ahụ di n'ejije a di ka o di n'agba nke ato ihu 35-38.

(N'ofiiisi Diin Alaka Omenala na Ewumewu. Mgbe oku ga-achawa, a hu ebe Diin na Dkt. Emezina no)
 Prof. Diogu: Dkt. Emezina
 Ihe m jiri kpo gi

Bu ka anyi kpa
Maka ule a na-abianu
Ndi nkuzi gi
Ha ewetachaala ajuju ule ha?

Dkt. Emezina: E-ee Prof.
Ihe niile akuru a onu ugbo a.

Prof. Diogu: I lebakwara anya
Mata ma ha dikwa n'udi
Tosiri etosi?

Dkt. Emezina: Prof,
Ha niile dabachara n'usoro.
Sooso nsogbu a ka enwee
Bu ebe otu onye nkuzi
Juru ajuju n'ihe ndi o na-akuzighi
N'ih na oge gbalahiri ya n'oso
Mana...

Prof. Diogu: (Chakasia anya, juo n'iwe)
Mana gin mee?
I mekwara ka m mata?

Dkt. Emezina: Prof,
Igw gi bu idoba oru.
O bara uru ikpa agwa nwatakiri
Site na mkpesa
Ebe o bu na m maara ihe m ga-eme?
Akporo m ya,
Mee ka o nye umu akwukwo
Handaawutu n'ihe ndi ah
O mekwaalanu otu ah.
N'atufughi oge.

Prof. Diogu: Ezigbo onye isi
I metara ya.
E nwere nsogbu oz?

Dkt. Emezina: Mba

Prof. Diogu: O di mma
Ihe oz m choro ka anyi kpa
Bu maka top sikriit
Ajuju ndi ah
I ga-agba mb h
Na oke atakagh akpa
Ebe e dotere ha.
Ihe oz bu na
A ga-akuputa nke o bu n'igwe
N'ututu ubosi a ga-ele ya.
Nke a ga-enye aka
N'ihu na ha epugh nku
Fepu.
Di ka onye ohuru na mahadum a,

Ikekwa
I matabeghi na o bu ihe nkoromoonu na mkpari
Nye alaka mmuta ma o bu
Ngalaba o bula nke
E sitere n'aka ya nweta
Udi ichu aha a.
N'aka nke ozo,
Alaka ma o bu ngalaba o bula
Nke metakariri nke oma n'ule
Na-anata ntuwe ugwu kpu oku
N'onu.
Ya bu, ma tiiiti ma riri
Ga-etinye aka ihu na o bu anyi
Ga-abu oke dike nke afọ a

Dkt. Emezina:

Prof.
Anuchaala m ihe niile I kwuru.
Ogo m nwoke turu ilu si,
Onye ujo ya na-atu ya
Bu oku;
Ma o buru ibube oku,
Ya amarala na ike adighi ya.
Ya bu,
N'ebe m no
I noro n'ura,
Kwowe ya kwosiwe ya ike
Maka na m jidere gi ukpala
Rie ya
N'ihina akwa juru ya.

Prof. Diogu:

Onye afọ juru abughi naani
Onye riri otu odo nri,
Afọ juru m, juputa ejuputa
N'usoro I si aru oru
Ka anyi nwee olile anya
Na obibia gi n'afọ a
Ga-ebute mgbanwo na ngalaba anyi.
Ndeewo.

Dkt. Emezina:

Ndeewo Prof.

Prof. Diogu:

(na-aku aka n'isi ya, bido chowa akwukwo n'elu tebul ya)
Biko,
O foro otu ihe.
Olee pepa mbu a ga-ele
Ubochi Monde?

Dkt. Emezina:

Prof.,
O di m ka o bu Omenala na Ewumewu.
Mana ka anyi lee anya na taim tebul.

Prof. Diogu:

Yaa, yaa, yaa
O bu ya
Monde- Omenala na Ewumewu.
Ngwanu, Dkt.

Oji adaala n'ama ndi na-atu okwe
Pepa gi,
A ga-agwazi gi ihe i ga-eme?
Ka e mesia.

Dkt. Emezina: Ka e mesia Prof.(oku anyuo).

Site na mkparitauka a di n'etiti Dkt. Emezina na Prof. Diogu, nwanchocha choputara na nghota sere elu nke Bekee kporo "locutionary" putara ihe nke oma na ya. O bu nke a mere Dkt. Emezina na Prof. Diogu jiri na-aghota ma na-aza ajuju niile ha juru onwe ha n'ih na o bu onye maara iwu na-achi asusu na-enwe ike ima ihe a choro n'aka ya oge a na-akparita uka. O bu site na ya ka Dkt. Emezina jiri ghota na o bu maka nkwadobe ule ka e jiri kporo ya nke mere ka o zaa si:

*Prof,
Ha niile dabachara n'usoro.
Sooso nsogbu a ka enwee
Bu ebe otu onye nkuzi
Juru ajuju n'ihe ndi o na-akuzighi
N'ih na oge gbalahiri ya n'oso
Mana.*

Ya mere, site n'aziza a Dkt. Emezina na-eme ka Okm. Diogu mara na ha adila njikere ile ule ha di ka e si tinyere ha nke o bu site na nghota o nwere n'asusu mkparitauka ha ka o ji mee nke a.

Nchikota Nchoputa

Site n'ederede a, a ghotara na lingwuisitks nghotaokwu bu ugbo bu lingwuisitks mkparitauka. Etu ahụ ka lingwuisitks mkparitauka si nwee mmetuta puru iche n'ebe nseke ububo di n'ih na ha abuo na-achocha nghota di n'ahirikwu kari ka mkpurukwu mebere ha ma n'otu aka ahụ ha abuo na-ahụ maka ahirikwu nwere nghota ma gaa n'ezigbo usoro.

A choputara site na nseke ububo di n'ejije *Okwe Agbaala* na okwu niile Chinyere bu isi agwa ejije ahụ kwuru ziputara ya di ka onye anaghi akpo ihe mkpa na onye o chaa si gbute, o chaghi si gbute. Nke a putara ihe nke oma n'ih na okwu ya ziputara naani igba akwuna.

Nchoputa gosikwara na e nwere udi ngalaba ato mejuputara atutu emereme okwu bu nke o ji wee sekee mkparitauka di n'akwukwo ejije *Okwe Agbaala* n'ihu iri abuo na abuo ebe o no wee choputa na ihe Chinyere na-achọ ka Dkt. Emezina mee site n'okwu o gwara ya bu ka ya na ya nwee mmeko edina iji nweta ajuju ule.

Ihe ozo a choputara bu na ihe niile mebere usoro nseke emereme nsinisiokwu: onye kwuo ibe ya ekwuo, usoro ntinye, mmejọ na mmezi okwu na ngabiga n'okwu. O bu ebe a ka a no wee choputa ihe nke o bula ji aputakari na mkparitauka site n'iji mkparitauka di n'*Okwe Agbaala* wee ziputa omumaatu. A choputakwara na ufodu bu na mkparitauka ihu na ihu ka o na-adikari ire kari n'akwukwo ejije.

Mmechi

Okwu niile okwuu meputara nwere oru o choro ka o ruo. O bu iji choputa oru ndi ahụ mere nwanchocha ji were atutu emereme nsinokwu wee ruo oru n'ebe o metutara akwukwo ejije *Okwe Agbaala*. Ka o sina di, site n'ajuju nchocha a juru n'ederede a, e nwetara usa doru anya n'ebe nseke ububo kemkparitauka di site n'iji omumaatu ziri ezi nke e sitere n'akwukwo ejije *Okwe Agbaala* wee nweta wee kwado echiche ahụ niile. Nchocha a gosiri na ihe niile na-eme na mkparitauka nwere usoro nke ha danyere na ya nke na onye o bula amaghi usoro ahụ were akwukwo nchocha a guo nke oma, o ga-aghotawanye ihe niile gbasara usoro nseke emereme nsinokwu.

Edensibija

- Asadu, O. (2013). Speech Act Analysis: Hosni Mubarak's Speech in Pre-crises and In-crises Egypt: Mgbakoigba: *Journal of African Studies*. Vol 2.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
- Austin, J. L. (1975). *How to do things with words (2nd edition)*. Oxford: Oxford University Press.
- Brown, G. & Yule, G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Charles (2013). *Linguistics Philosophy* by Yaroslav C. K. Random Exports Publishers.
- Cook, G. (1989). *Discourse in Language Teaching*: London: Oxford University Press.
- Courthard, M (1985). *Introduction to Discourse Analysis*. New York: Longman.
- Harris, Z. (1952). Discourse Analysis. *A Journal of the Linguistics Society America (LSA)*. Vol 28. No. 1
- Horvath, J. (2012). *Critical Discourse Analysis of Obama's Political Discourse*: University of Press.
- Jindal, D. V (2010). *An Introduction to Linguistics* (2nd edition). Phi learning Private.
- Mey, J. (2001) *Pragmatics: An Introduction (2nd edition)*. UK: Blackwell Publishers
- Ofilu, N. D, Chukwu, A. O. & Anozie, C. C. (2012). *Lingwistiiki Sayensi Asusu II*. Enugu: Computer Edge.
- Saeed, J. I. (2003). *Semantics*. Oxford: Blackwell publishing.
- Searle, J. (1969) *Speech Act: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Udemmadu, T. N. (2018). *Omumu Nghotaokwu*. Awka: Durability Prints.
- Yoshitake, M. (2004). Critique of J. L. Austin's Speech Act Theory: Decentralization of Speaker-Centered Meaning in Communication. In *Keyushu Communication*.